

Janko Mlakar, Trebušnik na slovanskem jugu. (Slovenske Večernice, 64. zvezek. Izdala Družba sv. Mohorja. Celovec 1910. — Str. 3—145.)

Naš znani potopisec in humoristični pisatelj je tu na šaljivo zabaven način opisal svoje potovanje po slovanskem jugu: zdoma na Breznici prek Reke v Split, kjer se je tisto leto (1908) vršil katehetski sestanek; odtod v Kotor, v Črno goro, prek Skadra in Bara nazaj v Dubrovnik; odtod skoz Hercegovino in Bosno po progi Gruž-Mostar-Sarajevo-Jajce-Banjaluka v Zagreb. Potoval je v družbi dveh dovtipnih dobričin, Groge in Trebušnika ter njegove stričnice, jezične Ivanke. Tako je ves potopis pravzaprav kratkočasno pripovedovanje raznih resničnih in namišljenih doživljajev, katerih vesela junaka sta Trebušnik in njegov drug Grog, dočim igra Ivanka vlogo nekega „Blaustrumpfa“. Kdor bo iskal v povesti natančnejših opisov in globljih vtiskov, kakršnih lahko dobi po teh krajih resni popotnik, se najbrž ne bo zadovoljil; komur pa je do lahkotnega štiva, ga bo našel v izobilju. V zvezi s šaljivim značajem pripovedovanja je seveda marsikaka robotost, ki ne odgovarja zahtevam dobrega okusa; tako n. pr. se, seveda nalašč, zamenjava srbsko ime Redaković z „Bedaković“; dalje čitamo: „turški smrkolin“, „pripeljal mu je par takih zaušnic, da je videl Mohameda v devetih nebesih“, „muezin na minaretu se je začel dreti“ itd. Tudi nam bi ne bilo prav, če bi se turški pisec norčeval iz naših obredov. Očitne hibe so: gen. Stolaca od Stolac, mesto v Hercegovini (prav: Stolca, hrv. Stôca); nek, ogrsk, turšk; smolo imeti; se je pustil kronati; vrgel sem dedca tja v eno turčico“. Sploh je opaziti več tiskovnih hib, ki gredo na rovaš korektorju. Sicer pa bo knjiga spriču živahnega pripovedovanja našim ljudem gotovo ugajala.

Narodni kataster Koroške. Poročal Ante Beg na obrambnem tečaju v Ljubljani, dne 2. julija 1910. V Ljubljani 1910. „Narodna založba“. 8°. 80 str. Cena 70 v, s pošto 80 v.

Nemška in češka obrambna društva imajo svoje politično knjigovodstvo že dolgo natančno urejeno, pri nas moremo v tem oziru zaznamovati šele početke. Vestno sestavljeni narodni kataster je važna točka v okviru obrambne organizacije. Pozdravljamo torej Begovo poročilo o sedanjem narodnem stanju na Koroškem, ki zasluži pozornost vseh odločilnih faktorjev. Nad vse aktualna knjižica nam odkriva sicer žalostno sliko, vendar pa ne tako obupne, da bi se z vztrajnim in smotrnim delom ne dalo rešiti za bodočnost vsaj to, kar imamo sedaj, in tega ni malo.

Slovenski sokolski koledar za leto 1911. Uredil dr. Gvidon Sajovic. VI. letnik. Izdal in založil vaditeljski zbor Sokola v Kranju. M. 8°. 159 str. + Oglasi in beležnica. Za običajnim koledarjem je uvrščen strokovni del, ki obsega sokolske koračne pesmi, povelja za redovne vaje v členu, četi in zboru; opis sokolskega doma v Zagorju ob Savi in telovadnice tržiškega Sokola; sokolsko delovanje v l. 1910., statistični izkaz slovenskega sokolstva in poročilo o zvezi slovanskega sokolstva. Prof. M. Pirnat je napisal članek Ob petdesetletnici naše budnice „Naprej zastava Slave!“ — dr. Fr. Ilešič pa je očrtal s pesniškim poletom življenje in ideje Stanka Vraza. Naj širi vestno in spretno urejeni koledar s svojo bogato vsebino eno najlepših idej naprednega Slovenstva, duh sokolstva širom naše domovine!

Dr. Mihovil Mandić, Povijest okupacije Bosne i Hercegovine (1878). Izdanje „Matice Hrvatske“. Zagreb 1910. V. 8°. 100 str.

Pisatelj, vesten zgodovinar, obravnava v treh delih vso zgodovino okupacije obeh novih avstro-ogrskih dežel, in sicer: A. Bosna in Hercegovina za osmanskega gospodstva; B. Okupacija (od 29. julija do 20. oktobra 1878) — ta del tvori jedro

te monografije — in C. Pregled važnejših dogodkov in prememb po okupaciji. — Na podlagi poročil generalnega štaba in listin vojnega arhiva ter drugega v to stroko spadajočega slovstva je sestavil pregledno in točno zgodovino avstrijske zasedbe ter jo opremil z mnogimi statističnimi podatki v stratezičnem in geografskem oziru. Med naštetu literaturo sem pogrešil znamenito delo Andrejkovo, „Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini l. 1878“. Iz prilog I—III je razvidno, da je operiralo tam doli v „zlati Bosni“ 159 naših bataljonov, 30 škadronov, 43 baterij, 27 ženijskih, oz. pijonirskih stotnij ter 20 ekipaž za vojne mostove, vsega skup štiri močne divizije, dočim je štela vstaška vojska ok. 14.000 mož redne turške armade, 80.000 vstašev in 75 topov. Padlo pa je naših 44 častnikov in 902 moža, ranjenih 131 častnikov in 3849 mož. Častno število! Knjigi je pridejana zemljepisna karta, kaže glavne smeri vojnih operacij. Risar je pozabil narisati kos meje od hercegovskega pristana Neuma približno tja do Dubrovnika. *Jos. Wester.*

„**Lidové Noviny**“, v Brnu izhajajoči največji moravski dnevnik, so posvetile letošnjo božično številko slovanskim otrokom in so priobčile preglede slovanskih mladinskih literatur s primeri najboljših mladinskih pisateljev. Slovenski del je oskrbel dr. Ljudevit Pivko: „Co čte slovinská mládež“ ter dodal prevod dveh črtic iz „Zvončka“, „Ludovičkov konj“ (Lj. Černe) in „Jeza malih“ (Palnák).

F. T. Marinetti, Mafarka le Futuriste. Roman africain. Paris 1910. 8° 310 str.

Protagonist romana je arabski kralj Mafarka, ki kljub svoji mladosti pahne s prestola strica-potratnika, uniči z bojno zvijačo ogromno vojsko sovražnikov ter po dobljenih zmagah pusti žezlo in kraljestvo, da se posveti izdelovanju letalnega stroja, svojega edinega sina. Marinetti si je poiskal Afrikanca, da mu je nesumljivo naprtil lastne ideje: prezir žensk, povelčanje vojske, vsakdanji heroizem kot nadomestek ljubezni, slavičev močne volje, slednjič nasilna smrt v cvetu mladostnih sil iz strahu pred oslavitvijo duha in telesa. Vendar je omejiti prvo točko v toliko, da futuristovski pisatelj ne zametava animalne veljave žen, ampak le njih čuvstveno vrednost. Dokaz so nešteta mesta v „Mafarki“, ki so tako afriško začinjena in tako lascivna, da se ne bi usodil dati knjige v roke petnajstletnemu dekletu. Proti antimilitarizmu ima avtor za najtehtnejši razlog: vojna je edina higijena sveta. Da, ko bi bila to tajgetska higijena, pa kaj, ko iztrebi in pohabi poedince, ki so najposobnejši za življenje.

Da se vse dejanje odigrava na orijentalnih tleh, je ugodno za romancierja, ki tem lažje udejstvi izobilne darove svoje bujne domišljije. V iztočno-slikovitem slogu predočuje kipne, plastične podobe iz Afrike: skrunitev zamork, stratagem prevejanega Mafarke, psi Solnca, skratka celo kazalo nudi interesantne slike v fantastičnem jeziku. Noč, n. pr. je — mokka, dovoljno pocukrana z zvezdami. Za lepimi lirskimi partijami se motajo epski (n. pr. napad steklih psov na mesto) in dramski odstavki, ki ti provzročijo drgetanje. Roman se mi zdi nekaka sinteza raznih umetniških veroizpovedanj; izrabljen je ves arzenal artistnih sredstev — do teorije, pripisujoče slednjemu glasu posebno barvo, kakor jo je uporabil v znanem sonetu „Les Voyelles“ prvi zastopnik simbolizma, Rimbaud. Knjiga se neha s poletom stroja Gazurma, ki simbolizira osvojitev ozračja po človeku.

A. Debeljak.

